

Herbie Nichols tussen traditie en toekomst

Janssen-Van Erk-Janssen met Tribute to Herbie Nichols, Brouwerij Martinus, Groningen, 9 oktober 2019

Het begint een mooie traditie te worden, het Trio Janssen-Van Erk-Janssen dat in Martinus werk van specifieke componisten uitvoert. Dat begon met excerpten van Guus Janssens eigen oeuvre, werd vervolgd met stukken van Misha Mengelberg en nu lagen er composities van Herbie Nichols (1919-1963) op de lessenaars. (Een volgende keer Lennie Tristano of James P. Johnson zoals al gesuggereerd werd, of toch maar Earl Hines?)

Of de muziek van Nichols moeilijk te spelen is kan ik niet echt beoordelen. Ik kan me voorstellen dat de muzikanten soms binnensmonds tellen zitten te prevelen. Het merkwaardige is echter, dat die grillig vormgegeven composities heel ‘lekker’ klinken. Je zou ze zó mee kunnen fluiten. Misschien heeft dat met de achtergrond van het onderwerp te maken. Op zijn achttiende voegde Nichols zich bij een New-Yorkse band van leeftijdgenoten, de Royal Barons. Die speelden een soort geavanceerde swingmuziek, geïnspireerd op het oeuvre van de Jimmie Lunceford band en dan meer in het bijzonder van diens voornaamste arrangeur Sy Oliver. Het zal geen toeval geweest zijn dat toen Oliver in 1939 naar de graziger weiden van het Tommy Dorsey Orchestra verkaste, Billy Moore, de arrangeur van de Barons, zijn plek bij Lunceford innam.

Hoe dan ook, ik hoor in die excentrieke muziek van Herbie Nichols duidelijk sporen van die fantastische, halfvergeten ballads uit de jaren dertig en veertig. Een stuk als ‘The Happenings’ heeft een lineair karakter, mijlen verwijderd van de nerveuze opengeknipte composities van altist Charlie Parker en andere boppers. Ook in de ‘Spinning Song’ hoor je die continuïteit, die brug tussen de traditie en de avant-garde. ‘Change Of Season’ klinkt bedachtzaam, weemoedig, misschien wel toepasselijk nu de zomer definitief tot het verleden behoort. Guus Janssen steeg boven zichzelf uit in ‘Old 52nd Street Rag’, dat Nichols als ‘n geintje had geschreven, bedoeld als kerstwens

voor zijn vrienden. Hier konden we onszelf verliezen in het ragfijne toucher van de pianist, de sublieme dynamiek, het weloverwogen gebruik van de pedalen – en de verre echo's van ragtime. 'Lady Sings The Blues', de enige hit die Herbie Nichols schreef, werd met een Bach-tic geserveerd.

Bij dat alles schitterde Wim Janssen achter de drumkit. Hij bleek uitzonderlijk vormvast, ook in zijn solo's en ondersteunde zijn collega's voorbeeldig. Nichols zelf, die met beestmensen als Art Blakey, Max Roach, Art Taylor en Danny Richmond in de studio zat, zou hier goedkeurend hebben geknikt. Hij had een studie gemaakt van Afrikaanse muziek en volgens hem zouden jazzmensen veel meer ritmische variëteit in hun muziek moeten stoppen. Toen dat uiteindelijk op gang kwam was hij al twintig jaar dood.
(Eddy Determeyer)